

Verslag Raden- en Statenconferentie 'Op weg naar het Nationaal Programma Groningen' van 29 juni 2019

Voor: Deelnemers Raden- en Statenconferentie 'Op weg naar het NPG' van 29 juni 2019
Van: Carla de Rie en Piet Vriend, Lysias Advies
Datum: 5 juli 2019

Geachte Raads- en Statenleden,

Op zaterdag 29 juni vond in de Energy Barn te Groningen de conferentie plaats over het Nationaal Programma Groningen (hierna: NPG). De bijeenkomst startte om 10.30 uur voor de raadsleden van de zeven 'aardbevingsgemeenten' (Groningen, Midden-Groningen, Het Hogeland, Oldambt, Appingedam, Delfzijl en Loppersum). Tijdens het eerste programmaonderdeel hielden zeven raadsleden een korte pitch over ontwikkelingen in hun gemeenten. Het vervolg van de ochtend stond in het teken van verschillende (parallele) workshops, waar kennis en ervaringen werden gedeeld. Het middagprogramma was voor raden en staten gezamenlijk, met als onderwerp van gesprek de programmakaders voor het NPG. Tijdens het middagprogramma gingen de deelnemers in gesprek met Marco Pastors (directeur Nationaal Programma Rotterdam Zuid, hierna: NPRZ) en Wim Deetman (het NPRZ is in 2011 tot stand gekomen op basis van een advies van de Commissie-Deetman/Mans).

Lysias Advies heeft als adviseur en ondersteuning van de heren Deetman en Pastors een bijdrage geleverd aan deze conferentie en is gevraagd de verslaglegging te verzorgen. De verslaglegging van programmaonderdelen in de ochtend is opgenomen als bijlage.

We starten dit verslag met een reflectie van Marco Pastors en Wim Deetman.

Reflectie 'Geluk begint met een veilige woning'

Tijdens de conferentie van 29 juni zijn de woorden 'samen', 'samenwerking', 'saamhorigheid' en 'gezamenlijkheid' veelvuldig aan de orde geweest. Die noodzaak tot samenwerking en gezamenlijkheid onderschrijven wij van harte. Zo hebben wij met onze adviesnotitie van 19 juni een bijdrage willen leveren aan de gezamenlijke positiebepaling van raden en staten. We constateren ook dat de opmerkingen over samenwerking en gezamenlijkheid tijdens de conferentie nog wat meer betrekking hebben op intenties dan op concrete voorbeelden. Samenwerking betekent ook dat iedereen er beter van moet worden, en dat er ook zaken aan anderen moeten worden gegund. Deze conferentie was daarom een goede gelegenheid om over samenwerking in gesprek te gaan en deze vervolgens (verder) te laten ontstaan.

Zoals benadrukt tijdens de conferentie is een eenduidige en positieve opstelling vanuit de regio een essentiële voorwaarde om het vertrouwen bij inwoners te herstellen en het Rijk zich te laten committeren aan het NPG. Niet alleen in financiële zin, maar ook inhoudelijk aan het ambitieniveau, en aan de nadere afspraken over schadeherstel en versterking die als randvoorwaarden zijn geformuleerd voor een succesvolle uitvoering van het NPG.

Om samenwerking en gezamenlijkheid in de inzet van raden en staten tot uitdrukking te brengen, kan een gelijkkluidende instructie of motie voor hun besturen behulpzaam zijn. We nemen hieronder de vrijheid om daarvoor enkele ingrediënten aan te reiken. Als volksvertegenwoordigers kunt u uw college het volgende verzoeken:

In het bestuur van het NPG de volgende voorwaarden in te willigen voor instemming met het programmakader:

- 1. Een zowel ambitieus als gelegitimeerd ambitieniveau te kiezen, in de vorm van een referentiegebied, inclusief een beperkt aantal indicatoren (vgl. de aanpak van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid).*
- 2. Bij interventies te focussen op wat goed is voor inwoners (bijv.: een veilige woning: 1 woning, 1 plan, 1 regisseur, 1 budget; kansrijk opgroeien, binden van jongeren, goed onderwijs en goed geschoold arbeidspotentieel; en werk voor iedereen die ertoe in staat is).*
- 3. De nog ontbrekende partners binnenboord te halen in het Algemeen Bestuur: alle corporaties, de bouwsector, zorgwerkgevers, en andere kansrijke branches, evenals bewonersorganisaties.*
- 4. Het Dagelijks Bestuur samen te stellen door één vertegenwoordiger per partnerdomein (Rijk, provincie, gemeenten, schoolbesturen, corporatiesector, bouwsector, vertegenwoordigers van kansrijke branches, zorg- en hulpverlening, bewoners) waarbij een werkbare oplossing moet worden gezocht voor de 7 gemeenten.*
- 5. Te bezinnen op de planstructuur en samenhang aan te brengen tussen vier provinciale themaplannen en zeven lokale programmaplannen.*
- 6. Het schadeherstel en de versterkingsoperatie nauwgezet te volgen en te doen wat nodig is om de doelen te laten halen, zonder de middelen van het NPG hiervoor te gebruiken.*
- 7. Het programmakader voor het NPG te verbeteren en het draagvlak voor het NPG bij maatschappelijke partners en ondernemers te verbreden en te versterken, waarbij de voorgenomen verbeteringen en versnelling in de uitvoering van schadeherstel, versterking en de inzet van de eerste tranche NPG-middelen onverminderd voort moeten gaan.*

Wij hebben met veel inzet en betrokkenheid onze lessen en ervaringen vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid met u gedeeld en vertrouwen erop dat u uw voordeel kunt doen met onze bijdragen aan de bijeenkomsten van 5 en 29 juni en onze adviesnotitie van 19 juni, en wensen u toe dat de komende periode daadwerkelijk in het teken komt te staan van perspectief en genoegdoening bieden aan inwoners.

*Wim Deetman
Marco Pastors*

PLENAIRE START OCHTENDPROGRAMMA

Aftrap gespreksleider Janine Abbring

Gespreksleider Janine Abbring heet alle deelnemers welkom. Zij vertelt dat zij recent een bijeenkomst heeft begeleid van het Platform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Dit platform wil nieuwe inzichten opdoen en een bijdrage leveren aan oplossingsrichtingen voor leefbaarheid en kansen in de aardbevingsregio. Op basis van de conclusies van die bijeenkomst geeft zij twee vertrekpunten mee voor deze conferentie. Ten eerste: los komen van eigen eilandjes, van eigen politieke partijen en van de eigen gemeentegrenzen. En ten tweede: samen met inwoners perspectieven ontwikkelen en gedeelde ambities formuleren. Op basis van deze vertrekpunten kunnen onverwachte, succesvolle samenwerkingen tot stand komen en wordt het mogelijk om voor de inwoners klappers te maken!

Welkomstwoord burgemeester Den Oudsten

Na deze aftrap geeft zij het woord aan Peter den Oudsten, burgemeester van Groningen en initiatiefnemer van deze conferentie. Den Oudsten benadrukt in zijn welkomstwoord dat het NPG een andere manier van denken en besturen vereist, dat de eigen gemeenteraad en de eigen gemeente overstijgt. Wanneer de raden elk afzonderlijk de problematiek zouden benaderen, ontstaat er een stapeling van problemen. Hij moedigt de deelnemers aan voor het totaal te gaan, op basis van een gemeenschappelijke inspiratiebron en op basis van de noden van inwoners. Hij spreekt zijn angst uit dat gemeenten hun trekkingsrecht van €15 miljoen uit het NPG-budget gaan benutten om gaten te dichten in de eigen gemeentebegrotingen en roept de raadsleden op dat te voorkomen door dicht bij hun inwoners te gaan staan. Daarbij is het van belang dat raden en staten gezamenlijk optrekken en loskomen uit de spanning waarbij de staten over alles zouden gaan en gemeenteraden daarmee geconfronteerd worden. Tijdens de ochtend van deze conferentie worden in een workshop lessen gedeeld vanuit het NPRZ. Den Oudsten roept de deelnemers op de ervaringen en gedachten die daar worden gedeeld vast te houden en op basis daarvan in het vervolgproces besluiten te nemen als verenigde vergadering van volksvertegenwoordigers voor het aardbevingsgebied. Daarbij merkt hij op dat “wij in het verleden zo hebben geacteerd dat het vertrouwen van inwoners er niet beter op is geworden”. De komende periode is het van belang om slagkracht te tonen, de verantwoordelijkheid op te pakken om het NPG zo te draaien en in te vullen dat het perspectief biedt op langjarige investeringen in onderwerpen die ten goede komen aan de welvaart, werkgelegenheid en welzijn van het gebied. Dat vraagt tegelijkertijd ook om goede samenwerking met maatschappelijke partijen. Deze gezamenlijkheid is de enige manier om een succes te maken van het NPG. Hij sluit daarom zijn inleiding af met de oproep: “Wij kunnen dit niet alleen, maar moeten dit als raden en staten samen doen.”

PLENAIR MIDDAGPROGRAMMA

Opening met Peter den Oudsten, René Paas en Siem Jansen

Gespreksleider Janine Abbring verwelkomt de statenleden die voor het middagprogramma zijn uitgenodigd. Zij blikt kort terug op het ochtendprogramma en herhaalt de oproep waarmee zij het ochtendprogramma startte, om voor de inwoners klappers te gaan maken. Vervolgens geeft zij achtereenvolgens het woord aan Peter den Oudsten (burgemeester van Groningen en initiatiefnemer van deze conferentie), René Paas (Commissaris van de Koning in Groningen en voorzitter algemeen bestuur en dagelijks bestuur NPG) en Siem Jansen (directeur NPG).

Peter den Oudsten wordt gevraagd naar zijn ambitie voor het middagprogramma. Hij geeft aan dat het nemen van gezamenlijke stappen in plaats van afzonderlijke stappen per gemeente een andere manier van besturen vraagt. De vraag ligt nu voor aan raden en staten om de programmakaders voor het NPG te beoordelen. “Dat moeten we gezamenlijk doen. We kunnen het onszelf niet veroorloven om dit los van elkaar te doen. Als gezamenlijke volksvertegenwoordigers zijn wij er voor het hele gebied en voor alle inwoners.” Voor de verdere uitwerking van het NPG zijn voorstellen nodig, die rechtstreeks in verbinding met de inwoners van het gebied tot stand komen. Hij roept de partijen op om hier samen concreet inhoud en vorm aan te geven en stelt voor om na het zomerreces nogmaals in een verenigde vergadering van volksvertegenwoordigers bij elkaar te komen, om de voortgang te delen en de gezamenlijkheid te bevorderen.

Vervolgens wordt René Paas uitgenodigd om toe te lichten met welke van zijn verschillende petten hij aanwezig is op deze conferentie. Hij geeft aan dat dat niet relevant is, aangezien hij als vertegenwoordiger van de regering in de provincie (CvdK/Rijksheer) voor het algemeen belang staat, er is voor iedereen, en ook in die hoedanigheid als voorzitter van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van het NPG is benoemd.

Siem Jansen blikt terug op de stakeholdersbijeenkomst die op woensdagavond 26 juni jl. heeft plaatsgevonden. Aan deze bijeenkomst namen zo’n 35 belanghebbenden deel vanuit verschillende organisaties en sectoren (maatschappelijke organisaties, onderwijs, bedrijfsleven). Met deze stakeholders is gesproken over de opzet van de programmakaders voor het NPG. De stakeholdersbijeenkomst verliep in een positieve sfeer. Het begrip brede welvaart werd als bovenliggende maatstaf bruikbaar geacht, waarbij de oproep werd gedaan deze maatstaf te concretiseren in bijvoorbeeld drie doelen, waardoor met de beschikbare middelen zichtbare resultaten kunnen worden geboekt in 2030. De stakeholders gaven aan voor de volgende speerpunten doelen te formuleren: groei van de werkgelegenheid en de arbeidsparticipatie, onderwijs, leefbaarheid en gezondheid. Siem Jansen ziet de voorliggende opzet van het programmakader NPG als een halffabricaat waarin de opbrengsten van de stakeholdersbijeenkomst en de uitkomsten van deze conferentie worden verwerkt.

In gesprek over de vijf verbeterpunten voor het NPG met Marco Pastors en Wim Deetman

Wim Deetman opent met de woorden dat het bij een nationaal programma gaat om lange-termijn-denken en niet om het verdelen van een zak geld. Zo is bij het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) begonnen met een integraal onderzoek waarbij een analyse is gemaakt van de bijzondere situatie op Zuid en van de aangrijpingspunten voor interventies en strategiebepaling. Daarin is de basis gelegd voor een samenhangende aanpak met een helder ambitieniveau, namelijk dat Rotterdam Zuid zich binnen twintig jaar sociaaleconomisch kan meten met een grote Nederlandse stad (G4).

Toelichting bij verbeterpunt 1: Focus op inwoner en diens huishouden

Wim Deetman geeft aan dat het schadeherstel en de versterkingsoperatie belangrijke randvoorwaarden zijn om vanuit het NPG zowel genoegdoening als perspectief te kunnen bieden aan inwoners. Dit gaat verder dan de eisen die worden gesteld aan het aardebevingsbestendig maken van woningen (namelijk: bij een aardbeving voldoende tijd hebben om veilig de woning te kunnen verlaten). Genoegdoening bieden betekent concrete afspraken maken waardoor voor individuele inwoners duidelijk is waar zij aan toe zijn en er mentale ruimte ontstaat om na te denken over het toekomstperspectief. Hierbij is van belang dat, net als bij het NPRZ, met alle partijen een aantal belangrijke afspraken wordt gemaakt vanuit het perspectief van een individuele inwoner.

Marco Pastors neemt het stokje over en licht toe hoe hij verder is gegaan na het verschijnen van het eindadvies *‘Kwaliteitssprong Zuid: ontwikkeling vanuit kracht’* (februari 2011) van de Commissie-Deetman/Mans. Marco Pastors geeft aan dat het helpt in de uitvoering om te kiezen voor enkele pijlers waarop de energie wordt gericht. “Daarbij helpt het, meer dan ik hier kan vertellen, als je het naar mensen kunt vertalen en steeds benadrukt voor wie je de dingen doet, namelijk de inwoners en hun huishoudens. Als je het vanuit hun perspectief kunt uitleggen, en antwoord kunt geven op de vraag: ‘Wat draagt dit bij aan de situatie van inwoners?’, krijg je de handen op elkaar.” Hij geeft aan dat perspectief bieden zeker begint bij het goed regelen van de randvoorwaarden, maar dat het vervolgens gaat om het behalen van concrete resultaten. Zo is in Rotterdam Zuid bijvoorbeeld gekozen voor perspectiefrijk opgroeien zodat jongeren in het gebied kunnen en willen blijven wonen en voor gevarieerde werkgelegenheid waarbij het van belang is om werkgevers in kansrijke sectoren en op kansrijke plaatsen aan het programma te verbinden. Dit vergt een lange adem en er moet geaccepteerd worden dat resultaten pas na enkele jaren zichtbaar worden. Marco Pastors benadrukt dat de vijf verbeterpunten cruciaal zijn om te incorporeren in (de programmakaders van) het NPG.

Vragen bij verbeterpunt 1: Focus op inwoner en diens huishouden

Het is belangrijk dat er naast de grote werkgevers ook oog is voor de kleinere sectoren, voor mkb-bedrijvigheid en praktisch geschoolde arbeidskrachten. Het gaat om gevarieerde werkgelegenheid. Zien jullie dat ook?

Zeker, maar het is wel belangrijk dat dit samen met de inwoners en andere belanghebbenden wordt bepaald. Voor een goede aanpak is het eerst nodig goed zicht te hebben op de sociaaleconomische situatie. Welke (grote en kleine) werkgevers hebben welke behoeften en hoe sluit dat wel of niet aan bij het aanbod van arbeidskrachten? Basisuitgangspunt is dat afspraken in de keten sluitend worden gemaakt zodat het perspectief op een baan beter wordt. Dan gaat het om het promoten van kansrijke opleidingen, die aansluiten bij de vraag van werkgevers naar arbeidskrachten en om meerjarige baangaranties. Als er perspectief is op een goede baan voor een langere periode, zal er minder de neiging zijn om weg te trekken.

Deze aanpak wordt ook gehanteerd in Rotterdam Zuid. Daar wordt jongeren perspectief geboden door kansen op een baan na het afronden van een bepaalde opleiding. Hierover zijn, in samenwerking tussen onderwijsinstellingen en werkgevers, afspraken gemaakt over 'aan-de-bak-garanties', waarbij werkgevers een baan garanderen na het behalen van een bepaald diploma. Deze aanpak leidt tot een sociaal opwaartse beweging.

Een dergelijke aanpak moet niet te ingewikkeld worden gemaakt. Het aantal kinderen dat jaarlijks wordt geboren is bekend. Er is ook zicht op het aantal leerlingen dat naar het vmbo gaat of andere opleidingen volgt. In Rotterdam Zuid volgt 60% van de jongeren een mbo-opleiding. Dat zijn 1.200 leerlingen. Doelstelling in het NPRZ is dat de helft van deze leerlingen een verstandige opleiding kiest, met perspectief op een baan in de sectoren zorg en techniek. Kinderen vanaf groep 6 t/m de arbeidsmarkt worden hiervoor enthousiast gemaakt, ook door aan te geven welk salaris je kunt verdienen in deze sectoren. Ook werkgevers leveren een bijdrage om jongeren te motiveren.

Een andere interventie, gericht op het verbeteren van scores op de Cito-eindtoets in groep 8, is dat alle basisscholen 10 uur per week extra les of begeleiding geven aan kinderen met een problematische thuissituatie. Deze scholen krijgen daar extra geld voor, en daar staat een hoog maatschappelijk rendement tegenover.

Schadeherstel en versterking zijn randvoorwaarden voor het NPG. Hoe moet dat in de praktijk invulling krijgen? Kijk ik straks door de scheuren in mijn woning naar een mooi aangelegde speeltuin? Voor schadeherstel, versterking en het NPG gelden drie gescheiden geldstromen en het voorstel moet niet zijn deze geldstromen te integreren. Wel dient in de uitvoering op lokaal niveau samenhang te worden aangebracht. Er moet niet worden gewacht met uitvoering van het NPG tot schadeherstel en versterking op orde zijn. Schadeherstel, versterking en uitvoering van het NPG dienen gelijktijdig te worden opgepakt. Daarnaast is het cruciaal dat er concrete afspraken worden gemaakt over adequate uitvoering van de schadeafhandeling en de versterkingsoperatie. Dat is randvoorwaardelijk voor het succesvol uitvoeren van het NPG. Commitment aan het ambitieniveau van het NPG houdt ook in dat het Rijk zich committeert aan deze randvoorwaarden. Daarmee kan het Rijk ook scherp worden gehouden op het nakomen van de afspraken over deze randvoorwaarden.

Zoals ook aan de orde gesteld in de workshop op deze ochtend (zie de bijlage bij dit verslag) dient bij het formuleren van het ambitieniveau rekening te worden gehouden met relevante ontwikkelingen in de context van het NPG (zoals de eerdere ervaringen met en kritische evaluaties van het regionaal economisch beleid en de demografische ontwikkelingen van bevolkings- en huishoudenskrimp, ontgroening en vergrijzing). Deze samenhang van complexe problematiek vraagt om een ambitieniveau dat de lat hoog legt, en dat nog net een realistische doelstelling is. Dit vereist in de eerste plaats overeenstemming van de gezamenlijke volksvertegenwoordigers.

Peter den Oudsten vult hier op aan dat schadeherstel en versterking feitelijk nog niet goed lopen en dat het NPG nu langs zij komt. Voor vertrouwen in het NPG is het cruciaal dat de versterkingsoperatie zichtbaar en voortvarend op gang komt. Marco Pastors voegt daar aan toe dat vanuit het NPG niet gezegd kan worden “wij gaan niet over de versterking”, maar dat het NPG als ultiem programma voor de regio ervoor zorgt dat de randvoorwaarden op orde zijn en blijven. Wim Deetman vult daar op aan dat moet worden voorkomen dat het Rijk afstand kan nemen, omdat een Rijksheer is aangesteld. Daarom is het commitment van het Rijk, aan het ambitieniveau van het NPG en aan de randvoorwaarden essentieel.

Naast het motiveren van jongeren voor een passende opleiding is het toeleiden naar werk van ouders ook een relevant vraagstuk. Hoe kan dat worden opgepakt?

Marco Pastors antwoordt dat dit een heel gerichte aanpak vergt, waarbij niet alleen gekeken wordt naar de persoon, maar naar het gezin en de situatie daaromheen, en vragen aan de orde zijn als: ‘Wat zijn de gevolgen als die persoon op de gevraagde tijden van huis is, gaat er dan thuis niks mis?’ Deze aanpak is in Rotterdam Zuid succesvol waar sprake is van de grootste bijstandsdaling van de hele Randstad.

Toelichting bij verbeterpunt 2: Gedeeld ambitieniveau

Wim Deetman licht het begrip brede welvaart toe zoals deze door het CBS wordt gebruikt als maatstaf voor het verbeteren van de sociaaleconomische positie van inwoners. Hij geeft aan dat brede welvaart in de basis een uitstekend criterium is om te hanteren, maar dat omwille van de breedte en het gebrek aan focus de noodzaak blijft bestaan om hierbinnen voor inwoners relevante onderwerpen te selecteren en te kiezen voor een beperkt aantal sleutelindicatoren.

De oproep is om een lange lijst van doelstellingen te voorkomen. Zie hoe het ambitieniveau voor Rotterdam Zuid in één zin is verwoord. Voor Groningen zou ook het streven moeten zijn het ambitieniveau in één zin te omschrijven, waarbij de ambitie wordt gerelateerd aan een vergelijkbare regio voor het geheel (en niet een vergelijkbare regio per thema, dat is onwerkbaar). Voordeel hiervan is ook dat de problemen van deze regio (die vaak ook redelijk overeenkomen) worden meegenomen in de vergelijking. De komende periode dient te worden benut om een passend referentiegebied te kiezen. Het voorliggende programmakader bevat veel doelstellingen op het gebied van duurzame energie. Wim Deetman merkt daarbij op dat aan de voorkant goed moet worden nagedacht om te voorkomen dat de gekozen oplossingen over een aantal jaren grote nadelige gevolgen hebben.

Vragen bij verbeterpunt 2: Gedeeld ambitieniveau

Omdat het zo ingewikkeld is, is de eerste opgave het gezamenlijk formuleren van een gedeeld ambitieniveau. Die ambitie kan vervolgens vertaald worden naar concrete doelstellingen. Volgende stap is dan het selecteren van indicatoren, die passen bij de doelstellingen en waarmee de voortgang van het realiseren van die doelen kan worden gemeten. We moeten eerst dus met elkaar in gesprek over onze ambitie.

Binnen Rotterdam Zuid zullen gebieden zijn met meer of minder grote problemen. Waar wordt de nadruk op gelegd? Op de gebieden waar de problemen het grootst zijn?

Marco Pastors antwoordt dat Rotterdam Zuid bestaat uit zeventien wijken. Op basis van sociaaleconomische indicatoren zijn de wijken ingedeeld waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar twee helften. De ene helft bestaande uit tien wijken doet het iets beter, de andere helft bestaat uit zeven focuswijken, waar meer maatregelen en interventies nodig zijn. Belangrijk is om ook in Groningen de regio niet als een grijs gebied te zien, maar oog te hebben voor delen van het gebied waar de problematiek verschillend is. In de praktijk blijkt dat het niet altijd lukt om tot volledige overeenstemming te komen over waar de nadruk op moet worden gelegd. Rol van het programmabureau is dan die van 'honest broker' om op basis van gesprekken met redelijke voorstellen te komen en het beschikbare budget te verdelen.

In de huidige situatie is sprake van enig wantrouwen tussen gemeenten en provincie. Hoe lukt het om in deze bestuurlijke verhoudingen (waarbij er tegenstrijdige belangen kunnen zijn) te komen tot een gezamenlijke ambitie?

In antwoord op deze vraag geeft Wim Deetman aan dat als deze tegenstellingen blijven bestaan er over vijf jaar geen enkele voortgang zal zijn geboekt. Daarom moeten tegenstellingen worden overwonnen en verschillen worden overbrugd. Daar kan vandaag een begin mee worden gemaakt. René Paas vult aan dat het cultiveren van tegenstellingen eenvoudig is, maar dat het gemeenschappelijke belang uiteindelijk veel groter is. "We moeten samen een vloertje gaan leggen."

Heeft de inwoner wel gevraagd om perspectief? En op welk moment komt de inwoner in beeld?

Als volksvertegenwoordiger mag u een opvatting hebben over wat goed zou zijn voor inwoners, daarover in gesprek te gaan, en in samenspraak met inwoners te komen tot concretisering van het ambitieniveau.

Het NPRZ is ook begonnen onder tijdsdruk. Het programmabureau heeft na de start een half jaar de tijd genomen om uit te werken waarmee aan de slag zou worden gegaan. Die voorstellen zijn vervolgens in Ahoy voorgelegd aan de inwoners, waarbij om reacties is gevraagd. Deze werkwijze (niet alleen input ophalen bij inwoners, maar vervolgens ook plannen en voorstellen voor reactie terugleggen) draagt ook bij aan herstel van vertrouwen.

Het NPG is bedoeld om een wenkend perspectief te bieden. De feitelijke situatie van dit moment is die van veel negativiteit. Niet alleen rond schadeafhandeling en versterking, maar ook over windmolens en armoedeproblemen. Hoe kan uit deze negativiteit worden gekomen, waarbij tegelijkertijd de problemen serieus worden genomen?

In reactie op deze vraag geeft Wim Deetman aan dat daarom gekozen is voor het formuleren van een ambitieniveau (en niet zozeer van een toekomstperspectief). De ervaring hiermee in Rotterdam Zuid is dat (soms ook onverwachte) partijen voor zo'n ambitie gaan lopen.

Hoe krijgen we de ondernemers aan onze kant? Daarbij wordt verwezen naar het artikel in [DvhN](#) 'Ondernemers komen met eigen Deltaplan: Miljard voor bevingingsgebied niet verkruimelen over gemeenten'.

Marco Pastors antwoordt dat het een cadeautje is als iemand de vinger opsteekt en dan ook nog de goede dingen zegt. De ervaring in Rotterdam Zuid is dat het essentieel is de werkgevers te betrekken en met hen in gesprek te gaan over de banen die zij te bieden hebben en over het opleidingsniveau dat daarvoor nodig is. Advies van Marco Pastors is daarom om met de ondernemers die het Deltaplan hebben voorgesteld in gesprek te gaan voordat een volgende versie van het programmakader van het NPG wordt uitgewerkt.

De vijf verbeterpunten zijn uitstekende adviezen.

Wim Deetman reageert op deze opmerking met het voorstel om de komende periode de aangereikte verbeterpunten te benutten om het nu voorliggende programmakader te verbeteren.

Op welke wijze dienen andere gemeenten in Groningen al dan niet worden betrokken?

Hier dient, naar het oordeel van Wim Deetman, pragmatisch mee te worden omgegaan. Als er in aangrenzende gemeenten dezelfde belangen spelen, is het logisch dat daarover contacten worden gelegd. De provincie kan hier ook alert op zijn.

Toelichting bij verbeterpunten 3,4 en 5: Gezamenlijkheid

Marco Pastors geeft aan dat gezien het corporatiebezit de woningcorporaties te dun vertegenwoordigd zijn in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Een vereiste voor het succesvol realiseren van oplossingen is dat alle partners die nodig zijn voor de oplossing, binnen boord zijn. Dat geldt in het algemeen bestuur, en ook in het meer compacte en slagvaardige dagelijks bestuur waarin elk domein zich door één bestuurder laat vertegenwoordigen. Dit betekent dat het bestuur moet worden aangevuld met partijen die nu nog ontbreken in het bestuur. Naast de woningcorporaties, gaat het dan om gezaghebbende werkgevers en/of sectorvertegenwoordigers en om het onderwijs.

Wim Deetman vult aan dat de vertegenwoordiging vanuit het Rijk goed georganiseerd moet worden waarbij er sprake moet zijn van een duidelijk aanspreekpunt. Door de coördinatie op één plek te beleggen ontstaan duidelijke lijnen en raken partijen op elkaar ingespeeld. Op een vraag van gespreksleider Janine Abbring geeft hij aan dat dit in zijn optiek een directe lijn met de minister van BZK moet zijn.

Vragen bij verbeterpunten 3,4 en 5: Gezamenlijkheid

Hoe na vandaag praktisch verder?

Het antwoord op deze vraag is dat er na de zomervakantie een volgende versie wordt opgesteld van het programmakader, waarin zienswijzen, wensen en bedenkingen op het concept-kader worden verwerkt. In die versie worden ook de opvattingen van de raden en staten verwerkt die in juli worden geformuleerd. De aangepaste versie van het programmakader is geagendeerd voor de bijeenkomst van het NPG-bestuur van 19 september.

Na 19 september volgt de formele besluitvorming via de raden en staten met vaststelling van de NPG-programmakaders in november.

Peter den Oudsten vult hier op aan dat allereerst gezamenlijk een gedeelde ambitie geformuleerd moet worden, op basis van de inbreng van raden en staten. Die ambitie kan daarna worden uitgewerkt in doelstellingen en indicatoren. Zijn voorstel is om na het zomerreces een verenigde vergadering van volksvertegenwoordigers te organiseren, waarin de volgende versie van het programmakader wordt besproken. Daarbij doet Den Oudsten de suggestie om een werkgroep te formeren bestaande uit een aantal leden van raden en staten waarin de nieuwe manier van besturen wordt vormgegeven. Daarnaast is van belang om in het proces scherp te blijven op de gezamenlijkheid. Tot slot vraagt Den Oudsten aandacht voor het betrekken van de juiste partijen bij het NPG (in aanvulling op de partijen die nu vertegenwoordigd zijn in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur).

Vanuit de zaal wordt tot slot voorgesteld om op basis van een gezamenlijk oranjegevoel voor de inwoners aan de slag te gaan, op basis van *Grenzeloos Gunnen*. Janine Abbring geeft aan dat in dit geval *Grenzeloos G(r)unnen* misschien nog wel beter past.

BIJLAGE: VERSLAGLEGGING OCHTENDPROGRAMMA

Pitches raadsleden over ontwikkelingen in hun gemeenten

Vervolgens krijgen zeven raadsleden de gelegenheid om in een korte pitch de aanwezigen te informeren over ontwikkelingen in hun gemeenten.

Tim van Bostelen uit Oldambt brengt in zijn pitch naar voren dat zijn gemeente sinds kort erkend betrokken is bij het gasdossier. Hij geeft aan dat het NPG niet een programma is voor de eigen gemeente. Met 25 raadsleden bepalen hoe om te gaan met het NPG is best lastig. Wel is duidelijk dat Oldambt hier samen met de inwoners mee aan de slag gaat, waarbij de inzet is gericht op werkgelegenheid, bereikbaarheid en het verbeteren van leefbaarheid. De NPG-middelen zijn niet bedoeld voor versterking. Nieuwolda, de woonplaats van Van Bostelen binnen de gemeente Oldambt ligt eigenlijk heel centraal (ten opzichte van Winschoten en de stad Groningen). Daarnaast staat Oldambt in nauwe verbinding met de buurgemeenten. Dat is ook de manier om naar het NPG te kijken ‘Van Lauwerszee tot Dollard tou’. Op de vraag van gespreksleider Abbring hoe de verbinding kan worden gelegd met de raden van de andere gemeenten, geeft Van Bostelen aan daarover vandaag in gesprek te gaan en dat hij hoopt de conferentie af te sluiten met een gezamenlijke vervolgspraak.

Iwan Poucki is trots op Appingedam, op de evenementen die in deze stad worden georganiseerd, op de saamhorigheid, op de actieve vrijwilligers binnen de gemeente, en op de gezamenlijkheid in de raad. De aardbevingen trekken echter een sterke wissel op deze saamhorigheid. Hij noemt het schadeherstel en de versterkingsoperatie als ingrijpende processen en de vertragingen in deze processen zijn heel frustrerend. De uitdaging is deze negatieve ervaringen om te zetten naar positieve nieuwe perspectieven. Appingedam heeft daarvoor de Stadsvisie ontwikkeld, waarin zeven thema's zijn vastgesteld. De Stadsvisie wordt in het kader van het NPG nu tot uitvoering gebracht, vanuit een integraal programma dat gericht is op het verbeteren van de leefbaarheid in Appingedam. Poucki noemt de inzet voor excellent onderwijs als voorbeeld van de wijze waarop het geld vanuit het NPG wordt ingezet.

Mädi Cleerdin uit Het Hogeland start haar pitch met de woorden: “I have a dream om ons prachtige Groningen in de schijnwerpers te zetten”. Er is een raadswerkgroep geformeerd in Het Hogeland die hier continu mee bezig is en al veel heeft gedaan. Als voorbeeld van de ondernomen activiteiten noemt zij een motie van samenwerking met de inwoners. Het Hogeland wil het NPG-geld inzetten voor het verder bouwen aan vitale dorpen en kernen en voor het realiseren van een ‘plus’ op vier centrumplannen van Bedum, Winsum, Uithuizen en Uithuizermeeden, en voor de dorpsvernieuwing van Wehe-den Hoorn. Gespreksleider Abbring vraagt in reactie op deze pitch op welke wijze de samenwerking met andere gemeenten vorm krijgt. Cleerdin geeft aan die samenwerking vanaf vandaag te willen laten ontstaan. Tot dusver was de inzet vanuit de gemeente allereerst gericht op het maken van plannen in samenwerking met de inwoners.

Leo van Esch start zijn pitch met een citaat van een inwoner uit Loppersum: “Het NPG, wat moeten we daarmee? Repareer eerst mijn huis en mijn hart.” Van Esch benadrukt dat de ambities van het NPG vertaald moeten worden naar dit soort emoties van inwoners, waarbij koppelkansen moeten worden benut. Dat kan invulling krijgen in grote en kleine projecten, zoals een kindcentrum, het verbeteren van de leefbaarheid in 't Zandt en energiecoöperaties. Daarbij roept hij op tot transparantie over waar de NPG-middelen aan besteed worden. Neem inwoners daar in mee, stem initiatieven af met inwoners en ontwikkel een duurzaam perspectief voor en door de regio. In antwoord op de vraag van de gespreksleider op welke wijze Loppersum de inwoners mee neemt, geeft Van Esch aan dat Loppersum was overvallen door het een enorme tempo waarin projectvoorstellen moesten worden aangeleverd. Daardoor lukte het niet om bij alle voorstellen de inwoners mee te nemen. Dit proces zou minder ad hoc moeten verlopen.

Julian Bushoff uit Groningen geeft aan met optimisme naar de toekomst te willen kijken. Dat vereist wel dat de basis op orde is in de vorm van een stevig en veilig huis. Hij ziet veel mogelijkheden voor de toekomst. Zo is er bijvoorbeeld veel vraag naar praktisch geschoolde jongeren. Het NPG dient voor en door de inwoners te worden vormgegeven, waarbij plannen in gezamenlijkheid met inwoners tot stand komen. Gespreksleider Abbring vraagt waarover Bushoff zich heeft verbaasd. In antwoord op deze vraag geeft hij aan dat velen de hoop op een goede afloop verloren lijken te hebben. Rol van de volksvertegenwoordiging is om hoopvol te blijven en heel erg ons best te doen om vertrouwen terug te winnen, door de goede dingen te doen. Hij noemt als voorbeeld het dorpsplan voor Ten Boer, dat door inwoners is ontwikkeld en met NPG-geld tot uitvoering wordt gebracht.

Thea van der Veen uit Midden-Groningen begint met de opmerking dat pas na de eerste zware beving in Huizinge in 2012 duidelijk begon te worden wat de impact is van de gaswinning en wat daardoor ondergronds allemaal gebeurt. Midden-Groningen wil voor haar inwoners garant staan door het voortzetten van schadeherstel en versterking. We leven in een mooi gebied, dat moet overeind gehouden worden. Overschild is een mooi voorbeeld waar het NPG in samenhang met de versterkingsopgave zichtbaar wordt. Midden-Groningen heeft zich niet door het tempo van het NPG laten opjagen. “Wij tekenen pas de overeenkomst als de ambitie van het programma duidelijk is, waarbij die ambitie een combinatie dient te zijn van doorgaan met schadeherstel en versterking en perspectief bieden vanuit het NPG.” Vandaag is een mooi moment om hier gezamenlijk als raden en staten mee te starten, waarbij het vertrekpunt *Grenzeloos Gunnen* zou moeten zijn. Gespreksleider Abbring merkt in reactie op deze pitch op dat het voor raadsleden moeilijk kan zijn om over de eigen gemeentegrens heen te kijken. Voor inwoners is dat nog moeilijker. Hoe gaat Midden-Groningen daarmee om? Van der Veen antwoordt dat het aan de raden is om verbindingen te leggen met buurgemeenten en het totaal naar een hoger plan te tillen. Dit is niet primair aan de inwoners. Wel moeten inwoners om input gevraagd worden en moeten voorstellen vanuit de gemeenten voor reactie, aanvulling of aanscherping aan inwoners worden teruggelegd.

Henk ten Brinke is raadslid in Delfzijl. Deze gemeente vormt op 1 januari samen met Appingedam en Loppersum de nieuwe gemeente Eemsdelta. Ten Brinke acht het van belang focus aan te brengen in het brede verhaal, gerichte inzet te plegen in wijken en buurten, en goed tussentijds te monitoren wat de effecten van deze inzet zijn. De gemeenten hebben al veel ervaring met het betrekken van inwoners. Dit heeft bijvoorbeeld geresulteerd in het toevoegen van een sociale paragraaf aan het programma voor Delfzijl Noord. Het NPG moet ook een programma zijn waarmee sociaaleconomische stijging van inwoners wordt gerealiseerd. Dit roept bij gespreksleider Abbring de vraag op hoe het NPG hieraan een bijdrage kan leveren. Ten Brinke benoemt het aanpakken van armoede rond kinderen. Dit vraagstuk betreft een meerkoppig monster, waardoor mensen het spoor kwijtraken en sociale problemen verergeren. Soms staan er tien verschillende mensen of instanties om zo'n gezin heen. Dat aantal moet worden teruggebracht. 'Mensen aan het werk' is niet voor iedereen zomaar haalbaar zoals blijkt uit de resultaten van de Jongerentop in Appingedam. Tegelijkertijd is er werk zat. Sociale teams moeten hierover onafhankelijk kunnen adviseren.

WORKSHOP: ERVARINGEN UIT ROTTERDAM ZUID VOOR HET NATIONAAL PROGRAMMA GRONINGEN

Totstandkoming en inhoud van het Nationaal Programma Groningen (door Gert-Jan Swaving)

Deze workshop start met een korte toelichting door Gert-Jan Swaving (programmamanager en plv. directeur van het Nationaal Programma Groningen), waarin hij het NPG in zijn historische context plaatst aan de hand van een tijdlijn met de belangrijkste gebeurtenissen van de afgelopen jaren. Daarbij geeft hij aan dat het van belang is dat er gezamenlijke kaders komen voor de thematische en de lokale plannen, zodat de beschikbare middelen gericht kunnen worden op wat van belang is voor het gebied.

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (door Marco Pastors)

Marco Pastors is directeur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Hij geeft eerst een korte toelichting op het NPRZ en formuleert op basis van zijn ervaringen een aantal aandachtspunten voor Groningen. Een belangrijke reden voor de start van het NPRZ was dat ondanks pogingen sociaaleconomische achterstanden niet kleiner werden. Daarom moest de aanpak worden geëscaleerd. Hij geeft aan dat in het NPRZ een gedeeld ambitieniveau centraal staat. Deze ambitie is als volgt geformuleerd: *Rotterdam Zuid bevindt zich binnen twintig jaar sociaaleconomisch op het niveau van een gemiddelde grote Nederlandse stad (G4)*. Hieraan hebben partijen zich aan de voorkant gecommitteerd. Marco Pastors geeft daarbij aan dat een visie flexibel en onderhevig aan verandering mag zijn, maar dat het gezamenlijk vastgestelde ambitieniveau ervoor zorgt dat de ogen op de bal gericht blijven. Die gezamenlijkheid houdt ook in dat alle partners zicht hebben op wat zij ervoor terugkrijgen en wat zij ervoor moeten laten, en bereid zijn tot geven en nemen.

Een ambitieniveau, zoals voor Rotterdam Zuid is geformuleerd, ontbreekt nog in het NPG. Aan een dergelijke doelstelling dient vervolgens een termijn te worden gekoppeld, zodat tijd ontstaat om het doel te bereiken en tegelijkertijd kan worden gezien of het tempo van de vooruitgang voldoende is. In het NPRZ zijn concrete doelen, termijnen en metingen voor sturing en samenwerking samengebracht in een tabel, de 'polsslag van Zuid'.

Metten en sturen is wel nodig, en dat kan heel eenvoudig worden gehouden door een referentie-ambitieniveau te formuleren en een beperkt aantal indicatoren te kiezen. Daardoor heeft het NPRZ niet het karakter van 'projecten bestellen', maar worden plannen beoordeeld op hoe deze bijdragen aan het behalen van de vooraf geformuleerde ambitie.

Bij het NPRZ gaat het om taaie onderwerpen en complexe vraagstukken die de looptijd van een raads- of statenperiode overstijgen. Dergelijke onderwerpen vergen een lange adem om vooruitgang te boeken. De realisatie van het plan mag twintig jaar duren en het is van belang daar te tijd voor te durven nemen en helder over te zijn. De eerste vooruitgang werd na consistente inspanningen zichtbaar in het vijfde jaar ("Een wethouder zou roemloos zijn afgevoerd"). Sindsdien is in de scores van de Cito-eindtoets in groep 8 is een positieve ontwikkeling zichtbaar. Herstel van vertrouwen komt daarna pas, dus reken niet te vroeg op resultaat.

Voor het NPRZ gelden dus doelen en zijn er eigenlijk geen kaders. Belangrijk is om het vraagstuk 'klein' te maken: wat willen we van mensen. In het geval van NPRZ is dat hun kinderen goed naar school kan, dat volwassenen aan het werk gaan en dat elk huishouden de rest van de tijd goed met elkaar doorbrengt.

Een deelnemer in de zaal vraagt hoe in Rotterdam Zuid plannen worden beoordeeld. Marco Pastors antwoordt dat door het programmabureau niet gevraagd wordt om plannen of projecten, maar wel wordt bijvoorbeeld aan scholen de vraag gesteld om 10 uren per week extra les te geven, en de hulpverlening om kinderen met een moeilijke thuissituatie extra onderwijs of begeleiding te bieden. Scholen krijgen daar middelen voor. Vanuit het ambitieniveau voor Rotterdam Zuid is duidelijk wat moet worden bereikt. Vervolgens wordt met instanties gesproken over de wijze waarop de doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Deze werkwijze is ook mogelijk voor veel onderwerpen op het gebied van de sociaaleconomische status van inwoners in Groningen.

Het bestuur van het NPRZ neemt besluiten op basis van een governance code. Dat is een document van drie bladzijden waarbij is afgesproken wat de rol van het programmabureau is en van het bestuur.

Bij een serieus probleem zijn veel instanties betrokken wat betekent dat in de praktijk gewerkt moet worden met vertegenwoordigingen. In Rotterdam Zuid bestaat het dagelijks bestuur uit negen personen die elk een domein vertegenwoordigen (rijk, gemeente, schoolbesturen, corporaties, zorgwerkgevers, bedrijfsleven (2x), politie/OM, Cultuur en bewoners). Eén daarvan is lid van het college van B&W van Rotterdam en wordt aangestuurd door de gemeenteraad. De eerste jaren was dat de burgemeester, nu is dat een wethouder. De burgemeester hanteerde daarvoor de volgende opstelling richting de raad: "Ik werk voor u, en neem uw voorstellen mee naar het bestuur van het NPRZ. Als anderen er anders over denken, kom ik bij u terug." Mutatis mutandis werkt elk domein op dezelfde wijze. Er is veel ruimte voor eigen koers, maar als een nieuwe koers schadelijk is voor de samenwerking op Zuid, dan wordt er geschakeld. De gemeenteraad wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang van alle afgesproken activiteiten (bijvoorbeeld over aantallen mensen die aan het werk geholpen zijn of over de uren extra les op scholen).

Opdracht aan het dagelijks bestuur en het programmabureau is om toezicht te houden dat wordt uitgevoerd wat is afgesproken. De gemeente is gecommitteerd aan de plannen en pakt de onderdelen op waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. De gemeenteraad is een belangrijke partner in het NPRZ, spoort de collegeleden aan om voortgang te boeken en is behulpzaam als partijen gehouden moeten worden aan het nakomen van afspraken.

Bij het NPRZ was niet al het geld tevoren geregeld. In Rotterdam Zuid was dus niet de vraag aan de orde: 'Hoe gaan we dat geld wegzetten?' Allereerst is een ambitieniveau geformuleerd, zijn prioriteiten benoemd en hebben de partijen zich gecommitteerd aan de te realiseren ambitie. Dit commitment en eigenaarschap betekent dat deze partijen ook in financiële zin hun verantwoordelijkheid nemen.

Ervaringen uit Rotterdam Zuid voor het Nationaal Programma Groningen (door Wim Deetman)

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is tot stand gekomen op basis van een advies van de Commissie-Deetman/Mans. Toenmalig minister Van der Laan verstrekke deze commissie de opdracht om *“Een analyse te maken van de bijzondere situatie op Zuid en van de aangrijpingspunten voor interventies en strategiebepaling.”* De Commissie-Deetman/Mans bracht in februari 2011 het eindadvies uit *‘Kwaliteitssprong Zuid: ontwikkeling vanuit kracht’*.

Terugkijkend op dit traject geeft Wim Deetman aan dat in eerste instantie de problematiek in het gebied onvoldoende scherp was. Wim Deetman en Jan Mans hebben daarom destijds heel veel gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van woningcorporaties, onderwijsinstellingen en bedrijven om de (sociale) problematiek goed in beeld te krijgen. Vanuit deze ervaring benoemt Wim Deetman als kritiekpunt op de voorlopige uitwerking van het programmakader voor het NPG dat het bij schadeherstel, versterking en perspectief bieden niet alleen gaat om fysieke maatregelen. De gaswinning en de aardbevingen hebben ook veel sociale en psychologische schade aangericht. Over de gehanteerde definitie van aardbevingsbestendige woningen, namelijk dat een woning voldoende veilig moet zijn om bij een beving tijdig heelhuids de woning te kunnen verlaten, vraagt hij zich af of dit een toereikende definitie is en of daarmee de inwoners de genoegdoening wordt geboden waar zij recht op hebben. Als basale zaken niet goed zijn geregeld, wordt het lastig om inwoners te motiveren. Voor de Groningse situatie geldt dat er bij inwoners pas weer mentale ruimte kan ontstaan om na te denken over een toekomstperspectief als ze merken dat de problemen met schadeherstel en versterking worden opgelost.

Voor schadeherstel, versterking en het NPG gelden drie gescheiden geldstromen. Voor de uitvoering van het NPG is een startkapitaal van € 1,15 miljard beschikbaar gesteld (waarvan reeds circa € 318 miljoen is bestemd). De NPG-middelen kunnen in een tijdsbestek van enkele jaren worden weggezet in projecten. Dan is straks het geld op. Dat zou niet de werkwijze moeten zijn. Van belang is de rijksoverheid in kwalitatieve zin te committeren aan een ambitieniveau en de doelstellingen (niet aan projecten). Dat ambitieniveau dient in samenspraak met de inwoners te worden ontwikkeld, en concreet te zijn verwoord, waarbij de lat niet te laag, en ook net niet te hoog moet worden gelegd.

Commitment van het Rijk aan het ambitieniveau, betekent dat het Rijk aangesproken kan worden op het inzetten van beleid om die ambitie te realiseren. En wanneer na een eerste termijn een beweging richting die ambitie op gang is gebracht en vooruitgang wordt geboekt, is een gesprek over continueren van het commitment aan de orde op het moment waarop het startkapitaal is besteed en aanvullende financiering nodig is.

Zoals beschreven in onze adviesnotitie, doelen we met dat ambitieniveau op de sociaaleconomische positie van de inwoners. Waarbij deze positie wordt gemonitord en verbeterd aan de hand van concrete indicatoren ten opzichte van een vergelijkbare regio. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om te werken met een vergelijkbare regio per thema. Dat is onwerkbaar.

De bespreeknotitie van het NPG-bestuur over het programmakader (versie van 18 juni) bevat het voorstel om het bieden van perspectief te meten door te kijken naar aspecten van brede welvaart in de regio. Wim Deetman geeft aan dat het nodig is om binnen het begrip brede welvaart de onderwerpen te selecteren die relevant zijn voor de inwoners en waarmee gestuurd kan worden op relevante indicatoren. Maak daarbij de keuze voor een beperkt aantal indicatoren!

Om te komen tot een succesvol NPG is het daarnaast van belang rekening te houden met ervaringen uit het verleden. In dit verband is (de kritische evaluatie van) het regionaal economisch beleid uit de jaren '80 relevant, evenals de consequenties van de demografische ontwikkelingen waaronder bevolkings- en huishoudenskrimp, ontgroening en vergrijzing. Deze ontwikkelingen zijn relevant voor de context van het NPG. Deze samenhang van complexe problematiek vraagt om een ambitieniveau dat de lat hoog legt, en dat nog net een realistische doelstelling is.

Een deelnemer in de zaal merkt op dat in Rotterdam Zuid de sociale component al in een veel eerder stadium onderdeel uitmaakte van het programma. Tot nu toe mist dat in Groningen. Zo zijn bijvoorbeeld in Delfzijl Noord vanuit de krimp 1.000 (van de 2.000) woningen aangepakt met sloop of nieuwbouw. Daarbij is nooit aandacht geweest voor de sociale kant. Hoe is dit in Groningen alsnog te organiseren en kan deze focus lokaal en regionaal worden aangebracht? Ook gezien de recente oproep van VNO NCW om te investeren in de economie als oplossing. Voor Delfzijl Noord zou dat niet de oplossing zijn. Wel is voor jongeren perspectief op een baan en investeren in goed geschoold arbeidspotentieel essentieel.

In reactie hierop geeft Wim Deetman aan dat samenwerking het antwoord op deze vraag is. Wanneer ieder voor zich denkt de eigen problemen te kunnen oplossen, ontstaat een projectencarrousel, die op de langere termijn weinig structurele resultaten zal opleveren voor de sociaaleconomische situatie van inwoners. Partijen hebben baat bij samenwerking en baat bij oplossingen over en weer. De maatstaf van brede welvaart kan hiervoor goede aanknopingspunten bieden, als die maatstaf concreet wordt gemaakt, door een beperkt aantal indicatoren te kiezen, een gezamenlijke ambitie te formuleren en partijen daaraan te committeren. Zo is achterstandenbeleid niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente, maar ook van het Rijk.

Er moet voorkomen worden dat departementen tegen Groningen gaan zeggen: “u heeft met deze € 1,15 miljard uw bijdrage ontvangen”. De betrokkenheid die vanuit het Rijk nodig is en verwacht mag worden is commitment aan het ambitieniveau, creatief en oplossingsgericht meedenken en zo nodig aanpassen van belemmerende wetgeving en uitvoering op afgesproken onderdelen. “Mensen kunnen zeggen ik heb nu deze pet op, maar doorgaans gaan mensen blootshoofds door het leven.” Voor het Ministerie van BZK ligt hier een belangrijke coördinerende taak en deze minister dient de spreekbuis te zijn van het kabinet, vanuit de verantwoordelijkheid van dit departement voor de kwaliteit van het openbaar bestuur.

Een volgende vraag vanuit de zaal gaat over hoe het nationaal programma op korte termijn voor inwoners zichtbaar kan worden als uit de ervaringen in Rotterdam Zuid blijkt dat de effecten pas na enkele jaren zichtbaar worden. Wim Deetman geeft in antwoord op deze vraag aan dat de schadeafhandeling en versterking op dit moment veel te traag en veel te moeizaam gaan. Het herstellen van schade en het versterken van gebouwen zijn belangrijke randvoorwaarden voor het succes van het NPG. Hierover moet op korte termijn het gesprek worden aangegaan om deze randvoorwaarden concreet te maken en daarover targets te formuleren. Het vertrouwen van inwoners kan pas worden hersteld als men merkt dat hierop actief wordt ingezet en dat deze inzet een positief effect heeft.

